

**СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО
МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ**

від 20.07.2021

№ 70/19-рк/к

м. Харків

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДТЕК ДОНЕЦЬКІ
ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»**
вул. Комерційна, 8,
м. Краматорськ, Донецька
область, 84302

Щодо припинення дій, які
містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції,
усунення наслідків порушення

У ході виконання доручення Антимонопольного комітету України від 19.03.2021 №13-01/263 (вх. від 19.03.2021 №70-01/178) Відділом досліджень і розслідувань в Донецькій області Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) здійснено дослідження дій АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ДТЕК ДОНЕЦЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» (далі – АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі», Товариство), що здійснює діяльність із надання послуг з розподілу електричної енергії на території Донецької області, на відповідність вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.

За результатами розгляду матеріалів, зібраних під час дослідження встановлено наступне.

В Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР) 23.07.2004 зроблено запис за №12561200000000009 про державну реєстрацію АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі», ідентифікаційний код юридичної особи: 00131268;

місцезнаходження: 84302, Донецька область, м. Краматорськ, вул. Комерційна, 8.

Відповідно до інформації, що міститься в ЄДР, основним видом діяльності АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є розподілення електроенергії (код КВЕД 35.13).

Отже, у розумінні статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є суб'єктом господарювання.

Основні умови діяльності учасників ринку електричної енергії та взаємовідносини між ними врегульовані Законом України «Про ринок електричної енергії», Законом України «Про природні монополії», Правилами роздрібного ринку електричної енергії, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 14.03.2018 № 312 (надалі – Правила роздрібного ринку), Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 27.12.2017 № 1470 (далі – Ліцензійні умови), та іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з пунктом 82 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» система розподілу електричної енергії (далі - система розподілу) - система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикачів, що використовується для розподілу електроенергії.

Відповідно до пункту 56 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» оператор системи розподілу - юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності.

АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» набуло права на провадження ліцензованої діяльності оператора системи розподілу (далі – ОСР) на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 27.11.2018 № 1532.

Отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є оператором системи розподілу.

Аналіз становища АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» на ринку послуг з розподілу електричної енергії проведено з урахуванням вимог Методики визначення монопольного В Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР) 23.07.2004 зроблено запис за №12561200000000009 про державну реєстрацію АТ «ДТЕК

Донецькі Електромережі», ідентифікаційний код юридичної особи: 00131268; місцезнаходження: 84302, Донецька область, м. Краматорськ, вул. Комерційна, 8.

Відповідно до інформації, що міститься в ЄДР, основним видом діяльності АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є розподілення електроенергії (код КВЕД 35.13).

Отже, у розумінні статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є суб'єктом господарювання.

Основні умови діяльності учасників ринку електричної енергії та взаємовідносини між ними врегульовані Законом України «Про ринок електричної енергії», Законом України «Про природні монополії», Правилами роздрібного ринку електричної енергії, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 14.03.2018 № 312 (надалі – Правила роздрібного ринку), Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 27.12.2017 № 1470 (далі – Ліцензійні умови), та іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з пунктом 82 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» система розподілу електричної енергії (далі - система розподілу) - система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикачів, що використовується для розподілу електроенергії.

Відповідно до пункту 56 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» оператор системи розподілу - юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності.

АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» набуло права на провадження ліцензованої діяльності оператора системи розподілу (далі – ОСР) на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 27.11.2018 № 1532.

Отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є оператором системи розподілу.

Аналіз становища АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» на ринку послуг з розподілу електричної енергії проведено з урахуванням вимог Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002

за № 317/6605 (надалі – Методика).

Згідно з пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема, особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- оператор системи розподілу – АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі»;
- послуга з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними електричними мережами) (далі - послуга з розподілу електричної енергії, Послуга).

Відповідно до пункту 4.1 Методики перелік товарів щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і мають для продавців (постачальників, виробників) покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Товаром щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є послуга з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними електричними мережами).

Основними споживачами Послуги протягом 2020 року, поточного періоду 2021 року виступали постачальники електричної енергії, які отримували зазначені послуги відповідно до укладених із Товариством договорів, а також суб'єкти господарської діяльності та фізичні особи, що використовують енергію для власних потреб на підставі договорів.

Відповідно до пунктів 5.1-5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

- (а) подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання

тощо;

(б) подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;

(в) наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

(г) відсутність суттєвої різниці в цінах;

(д) взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

Відповідно до пункту 78 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» розподіл електричної енергії - транспортування електричної енергії від електроустановок виробників електричної енергії або електроустановок оператора системи передачі мережами оператора системи розподілу, крім постачання електричної енергії.

Постачання електричної енергії суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, що використовують енергію для власних потреб, є неможливим без одночасного надання послуг з розподілу електричної енергії (передачі енергії місцевими (локальними) електричними мережами).

За таких обставин послуга з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не має еквівалентних товарів-замінників.

Статтею 1 Закону України «Про природні монополії» визначено, що:

- природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги);

- суб'єкт природної монополії - суб'єкт господарювання (юридична особа) будь-якої форми власності, який виробляє (реалізує) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії.

Відповідно до абзацу восьмого частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сфері розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами).

Згідно із частиною другою статті 5 Закону України «Про природні монополії» Зведений перелік суб'єктів природних монополій ведеться Антимонопольним комітетом України на підставі реєстрів суб'єктів природних

монополій у сфері житлово-комунального господарства, що формуються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, а в інших сферах, в яких діють суб'єкти природних монополій, - національними комісіями регулювання природних монополій у відповідній сфері або органами виконавчої влади, що здійснюють функції такого регулювання до створення зазначених комісій.

Відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про природні монополії», Зведеного переліку суб'єктів природних монополій, розміщеного на офіційному веб-сайті Антимонопольного комітету України, АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» є суб'єктом природної монополії на ринку надання послуг з розподілу електричної енергії на території Донецької області.

Отже, товарними межами ринку є надання послуг з розподілу електричної енергії.

Відповідно до пункту 6.1 Методики, територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Відповідно до постанови НКРЕКП від 27.11.2018 № 1532 АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності.

Відповідно до пункту 1.3 Ліцензійних умов місце провадження господарської діяльності - територія (або частина території) адміністративно-територіальної одиниці, де розташована система розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, здобувача ліцензії (ліцензіата), та електричні мережі інших власників, які приєднані до мереж здобувача ліцензії (ліцензіата) (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), які не мають ліцензії на розподіл електричної енергії, яку здобувач ліцензії (ліцензіат) зазначив у документах, що додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку). Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані системи розподілу електричної енергії інших ліцензіатів з розподілу електричної енергії, то місце провадження діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, ліцензіата, та

електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж цього ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

Отже, територіальними (географічними) межами ринку Послуг є територія Донецької області, де розташована система розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) АТ "ДТЕК Донецькі Електромережі", та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством) (далі – Територіальні межі).

АТ "ДТЕК Донецькі Електромережі" в Територіальних межах не має конкурентів на ринку Послуг, отже, споживачі, електроустановки яких приєднані до системи розподілу електричної енергії АТ "ДТЕК Донецькі Електромережі", не мають можливості отримувати такі послуги від інших ліцензіатів.

Відповідно до пункту 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами ринку Послуг визначено 2020 рік та січень-червень 2021 року, період, протягом якого АТ "ДТЕК Донецькі Електромережі" надавало Послуги. В цей час структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому залишались незмінні.

Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

У той же час, з огляду на обмеження, що пов'язані з територією розміщення (розташування) електричних мереж, потенційні конкуренти АТ «ДТЕК Донецькі електромережі» на ринку послуг із розподілу електричної енергії на території Донецької області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у його власності, відсутні.

Відповідно до пункту 9.2 Методики, бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

Основним бар'єром вступу на ринок послуг з розподілу електричної енергії є обмеження, пов'язані з необхідністю наявності у власності об'єктів

електроенергетики (електричних станцій, підстанцій, мереж, призначених для розподілу електричної енергії від магістральної мережі та/або електричної станції до споживача) та необхідністю отримання ліцензії на здійснення діяльності з передачі електричної енергії (місцевими) локальними електричними мережами.

Впродовж 2020 року, січня-червня 2021 року АТ «ДТЕК Донецькі електромережі» здійснювало діяльність із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) на підставі постанови НКРЕКП від 27.11.2018 № 1532 про видачу ліцензії АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності, якою також затверджено територію здійснення ліцензованої діяльності, яка не перетинається з територією діяльності інших суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність на вказаному ринку.

Отже, Товариство здійснює діяльність з розподілу електричної енергії виключно в межах території, на якій розташовані електричні мережі, які перебувають у його власності або господарському відданні.

Таким чином, АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» на території Донецької області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у його власності або господарському відданні, є єдиним суб'єктом господарювання, який надає послугу з розподілу електричної енергії.

Частиною першою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

(а) на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;

(б) не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

Враховуючи наведене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», становище АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» на ринку послуг з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) на території Донецької області, в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» протягом 2020 року та січня – червня 2021 року, має ознаки монопольного (домінуючого).

1. Відносини, які виникають під час купівлі-продажу послуг розподілу електричної енергії, між оператором системи розподілу та споживачем, а також взаємовідносини з іншими учасниками роздрібного ринку електричної енергії, в тому числі щодо комерційного обліку електричної енергії, регулюються Правилами роздрібного ринку та Кодексом комерційного обліку електричної енергії, затвердженим постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 311 (із змінами) (далі – Кодекс комерційного обліку).

Згідно із пунктом 1.2.1. Правил роздрібного ринку на роздрібному ринку електричної енергії споживання та використання електричної енергії для потреб електроустановки споживача здійснюється за умови забезпечення розподілу/передачі та продажу (постачання) електричної енергії на підставі договорів про розподіл/передачу, постачання електричної енергії, надання послуг комерційного обліку, які укладаються відповідно до цих Правил, Кодексу системи передачі, Кодексу систем розподілу та Кодексу комерційного обліку.

Відповідно до пункту 1.2.4 Правил роздрібного ринку Оператор системи укладає договір споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, зміст якого визначається оператором системи на основі Типового договору споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, який є додатком 3 до цих Правил.

Пунктом 1.1. Типового договору споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії (надалі – Типовий договір) визначено, що договір споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, є публічним договором приєднання, що встановлює порядок та умови розподілу (передачі) електричної енергії споживачам як послуги Оператора системи.

Розділом 12 Типового договору «Інші умови» визначено: «Інші умови можуть бути узгоджені сторонами в додатках до цього Договору, які є невід'ємними частинами цього Договору. Усі додатки, зміни та доповнення до цього Договору оформлюються сторонами письмово в паперовій формі, підписуються уповноваженими особами обох Сторін.

У зв'язку з внесенням змін або скасуванням нормативно-правових актів, що регулюють відносини між Оператором системи та Споживачем, Договір може бути змінений. У зв'язку з цим, сторони погоджуються з тим, що Оператор системи вносить відповідні зміни та доповнення до цього Договору та оприлюднює їх на власному веб-сайті. Якщо Споживач не ініціював розірвання цього Договору протягом одного місяця з моменту оприлюднення змін та доповнень до цього Договору, вважається, що Споживач погодився зі змінами до Договору з дати його оприлюднення на веб-сайті Оператора системи».

На підставі Типового договору, АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» розроблено Договір споживача про надання послуги з розподілу електричної енергії (із додатками) (далі – Договір), який розміщено на сайті Товариства за посиланням: <https://www.dtek-dem.com.ua/ua/enter-contract>.

АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі», листом від 07.05.2021 №54/6952-вих (вх. від 11.05.2021 №70-01/2701), повідомило, що станом на 01.04.2021 кількість побутових споживачів (суб'єктів господарювання) (далі - Споживачі), з якими Товариством укладено договори про надання послуг з розподілу електричної енергії, становить 20 900.

Пунктами 21, 22 Додатку 4 до Договору «Порядок розрахунку» (в редакції, що діяла до 07.05.2021), пунктами 29, 30 Додатку 4 Договору (в редакції, що діє з 07.05.2021) визначено: «У разі зниження Споживачем протягом двох розрахункових періодів середньої фактичної величини споживання електричної потужності та/або обсягу споживання електричної енергії до рівня, який нижче мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку (а саме, значення обсягу електричної енергії, визначеного за показами засобів вимірювання менше значення обсягу електричної енергії, визначеного як добуток навантаження електроустановок на мінімально допустимому рівні завантаження схеми обліку на тривалість визначеного в Договорі часу роботи струмоприймачів протягом розрахункового періоду), Оператор системи розподілу має висунути вимогу до постачальника послуг комерційного обліку або власника цих засобів вимірювання щодо приведення схеми вимірювань у відповідність до вимог нормативно-технічних документів (якщо таке зниження споживання електричної потужності та/або обсягу споживання електричної енергії не передбачено проектними рішеннями).

До закінчення одного повного розрахункового періоду з дня надання такої вимоги вперше, розрахунки за спожиту електричну енергію проводяться за показами встановлених засобів обліку. Після закінчення цього терміну та за умов, що розрахунковий облік належить Споживачу та не був приведений у відповідність до вимог нормативно-технічних документів, обсяг спожитої електричної енергії розраховується, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи Споживача» (мова оригіналу).

Додатком 3 до листа від 07.05.2021 № 54/6952-вих (вх. від 11.05.2021 №70-01/2701), Товариство надало копії Актів про невідповідність метрологічних характеристик, розрахункових засобів обліку електроенергії вимогам Правил улаштування електроустановок, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 21 липня 2017 року № 476 (далі - ПУЕ), Правилам роздрібного ринку, складених представниками АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» у 2020 році, у кількості 95 одиниць (далі - Акти).

Товариство, листом від 17.06.2021 №54/9175-вих (вх. від 18.06.2021 № 70-01/3556), надало інформацію щодо кількості споживачів, яким протягом 2020 року та січня-березня 2021 року здійснено розрахунок обсягів використання електричної енергії виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи Споживача (без врахування показників засобів комерційного обліку), у зв'язку із зниженням ними обсягів споживання (недозавантаження трансформатору струму).

У вказаному листі АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» зазначило, що в період з квітня по травень 2021 року Акти не складались, а отже, Товариством не здійснювались нарахування Споживачам обсягів використаної електричної енергії (без врахування показів засобів комерційного обліку) з причини зниження ними обсягів споживання (недозавантаженості трансформаторів струму), у зв'язку з відсутністю фіксації таких фактів.

Інформація про загальні обсяги споживання електричної енергії Споживачами, згідно із показаннями засобів комерційного обліку про загальні обсяги електричної енергії та фактично нараховані Товариством наведена у таблиці.

Кількість споживачів, яким здійснено розрахунок обсягів використання електричної енергії виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи	Обсяги споживання електричної енергії, згідно з показаннями засобів комерційного обліку, кВт/г	Фактично нараховані обсяги електричної енергії, кВт/г
295	2 176 579	4 046 944

Так, наприклад, АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» здійснювались такі нарахування:

- в січні 2020 року ТОВ «Українські конструкції» (ідентифікаційний код юридичної особи: 39885395) спожито електричної енергії 958 кВт/г, нараховано Товариством за обсяг електричної енергії – 18093 кВт/г, що в 17,9 разів більше від фактично спожитої електроенергії;

- КП «КВАДРАТ» (асфальтний цех) (ідентифікаційний код юридичної особи: 23775130) протягом січня – червня, вересня-жовтня 2020 року спожито 840 кВт/г електричної енергії, Товариством нараховано 9236кВт/г, що в 10 разів перевищує фактичні обсяги споживання;

- ТОВ «Маропттрейдинг» (ресторан) (ідентифікаційний код юридичної особи: 24155306) в серпні 2020 року спожито 8 кВт/г, нараховано 491кВт/г, що в 60 разів більше від фактичного обсягу споживання електричної енергії;

- ПП «Даниил» (промбаза) (ідентифікаційний код юридичної особи: 31191079) з квітня по серпень 2020 року фактично спожито електричної енергії 269 кВт/г, нараховано Товариством 19404 кВт/г, що в 71 раз перевищує фактичне споживання.

Як повідомило АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі», листом від 17.06.2021 №54/9175-вих (вх. від 18.06.2021 № 70-01/3556), Товариство передавало постачальникам електричної енергії для розрахунку зі Споживачами, зазначеними у додатку 1 до листа Товариства від 07.05.2021 №53/6952вих, показання фактично нарахованих обсягів електричної енергії.

Отже, АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» протягом 2020 року та січня-березня 2021 року не враховувались дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а обсяг спожитої електричної енергії на об'єктах Споживачів визначався розрахунковим шляхом, виходячи з мінімально допустимого рівня завантаженості схеми обліку та ці дані передавалися енергопостачальникам Споживачів для виставлення рахунку за спожиту електричну енергію, що призвело до необґрунтованого збільшення плати Споживачам не тільки за послугу з розподілу (передачі) електричної енергії, а ще й за послуги, надані Споживачам електропостачальниками.

НКРЕКП листом від 16.12.2020 №5325/20.3/8-20 пояснило, що питання завантаження схеми обліку електричної енергії положеннями Кодексу комерційного обліку не враховуються, а беруться до відома лише фактичні показники засобів комерційного обліку (ЗКО), та зазначило, що Кодексом комерційного обліку не передбачено розроблення та застосування будь-яких окремих методик розрахунку (донарахування) обсягів використаної споживачами електричної енергії, у разі суттєвого зниження споживачами обсягу споживання електричної енергії.

Також, Міністерство енергетики України, листом від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633, зазначило, що дії оператора системи розподілу стосовно не проведення нарахувань обсягів спожитої електричної енергії за різницею показів засобів комерційного обліку, та визначення обсягу спожитої електричної енергії на об'єктах споживачів розрахунковим шляхом (виходячи з мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку) у зв'язку з не приведення обліку електричної енергії у відповідність вимогам глави 1.5 ПУЕ (заміни трансформаторів струму) є неправомірним.

Отже, Правилами роздрібного ринку та Кодексом комерційного обліку **не передбачено здійснення розрахунку** (донарахування) обсягів використаної споживачем електричної енергії у разі зниження ним обсягу споживання електричної енергії (у тому числі у разі недозавантаження трансформаторів струму), а тому дії АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» із встановлення в договорах із Споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи Споживача, є неправомірними.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнається встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

За відсутності конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними

мережами), споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Такі дії АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» були б неможливими за умов існування конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) в межах Донецької області, адже в такому випадку споживач міг би відмовитись від послуг Товариства, яке встановлює такі умови реалізації товару, наслідком яких є вимоги оплачувати неотриманий товар та обрати іншого надавача таких послуг.

Отже, дії АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» із встановлення в договорах із Споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи Споживача, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Починаючи з лютого 2020 року АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» складало Акти про невідповідність метрологічних характеристик розрахункових засобів обліку електроенергії вимогам ПУЕ, ПРРЕЕ, в яких вимагало від Споживачів привести у відповідність метрологічних характеристик засобів вимірювальної техніки, посилаючись на вимогу пункту 1.5 ПУЕ.

АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі», листом від 17.06.2021 №54/9175-вих. (вх. від 18.06.2021 №70-01/3556), пояснило Відділенню, що задля виконання вимог щодо приведення обліку електричної енергії у відповідність вимогам глави 1.5 ПУЕ, визначених у наданих Товариством Актах, Споживачам потрібно вжити заходів щодо заміни трансформатору струму на більш чутливий з класом точності 0,5S або замінити трансформатори струму на трансформатори меншого номіналу потужності, або встановити засіб обліку (лічильник) прямого вмикання (без трансформаторів струму).

У разі невиконання вимог Товариства, в Актах, Споживачі попереджались, що після закінчення одного повного розрахункового періоду з дати видачі цієї вимоги, за умови, що розрахунковий облік не приведено у відповідність вимогам ПУЕ та Кодексу комерційного обліку електричної енергії, обсяг спожитої електроенергії буде розраховуватись виходячи з навантаження електроустановок споживача на рівні мінімально допустимому рівня завантаження схеми обліку та визначеного в договорі часу роботи струмоприймачів.

НКРЕКП, листом від 16.12.2020 №5325/20.3/8-20, надало наступні роз'яснення: «У відповідності до пункту 1.1.1 ПУЕ дані правила є обов'язковими до застосування під час проектування нового будівництва, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. При цьому, нові положення ПУЕ не є обов'язковими для застосування в діючих електроустановках, улаштованими за Правилами, чинними на час створення електроустановок» (мова оригіналу).

Також, в зазначеному листі НКРЕКП пояснила, що експлуатація та використання на об'єкті споживача справних і повірених вимірювальних трансформаторів струму класом точності 0,5S не може бути заборонено або обмежено з причин їх невідповідності вимогам Кодексу комерційного обліку та ПУЕ за умови, що ці засоби комерційного обліку мають технічні характеристики, що відповідають або перевищують вимоги проектних рішень, нормативно-правових актів та нормативних документів щодо комерційного обліку електричної енергії, які були чинними на день введення їх в експлуатацію.

Міністерство енергетики України, у листі від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633, зазначило наступне: «Згідно з пунктом 1.1.3 глави 1.1 розділу I Кодексу комерційного обліку вимоги Кодексу щодо улаштування засобів комерційного обліку є обов'язковими до застосування під час проектування нового будівництва, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. Відповідно до пункту 1.1.1 глави 1.1 розділу I ПУЕ, ПУЕ є обов'язковими для застосування під час проектування нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. В пункті 1.5.1 глави 1.5 розділу I ПУЕ зазначено, що глава 1.5 ПУЕ містить вимоги до улаштування обліку електроенергії в електроустановках нового будівництва, а також тих, які реконструюють або технічно переоснащують» (мова оригіналу).

Також в зазначеному листі Міністерства енергетики України повідомлялось, що у разі якщо суб'єкти господарювання не здійснюють проектування нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок, то застосування до них вимог пункту 1.5.17 глави 1.5 розділу I ПУЕ є неправомірним.

Крім того пунктом 1.1.4 глави 1.1 розділу I Кодексу комерційного обліку визначено, що експлуатацію та використання справних і повірених засобів комерційного обліку електричної енергії (зокрема після проведення їх повторної параметризації, періодичної повірки, обслуговування та ремонту, а також після зміни форми власності чи власника (користувача) засобів комерційного обліку, електроустановок або об'єкта, де встановлені ці засоби комерційного обліку) не може бути заборонено або обмежено з причин їх невідповідності вимогам цього Кодексу за умови, що ці засоби комерційного обліку:

- 1) мають технічні характеристики, що відповідають або перевищують вимоги проектних рішень, нормативно-правових актів

та нормативних документів щодо комерційного обліку електричної енергії, які були чинними на день введення їх в експлуатацію;

2) були встановлені, введені в експлуатацію та облік до дня набрання чинності цим Кодексом на електроустановках та об'єктах електроенергетики, що відповідають вимогам проектної документації на їх будівництво;

3) забезпечують можливість здійснення розрахунків між учасниками ринку відповідно до укладених договорів.

Згідно з вимогами таблиці 5.13.1 глави 5.13 розділу V Кодексу комерційного обліку мінімальний клас точності вимірювальних трансформаторів у складі вузлів обліку на напрузі 0,4 кВт та 6-10 кВт визначений 0,5S. При цьому, дозволяється використання засобів вимірювальної техніки вищого класу точності та функціональності.

Тобто, як інформує Міністерство енергетики України, листом від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633, Кодексом комерційного обліку визначено мінімальні вимоги до класу точності та функціональності, у тому числі вимірювальних трансформаторів струму.

В цьому листі також вказано: «За необхідності та за наявності відповідної згоди обох сторін (ОСР та споживач) за умови внесення відповідних змін до проектної документації заінтересована сторона може змінити (модернізувати) вимірювальні трансформатори струму шляхом встановлення трансформаторів струму вищого класу точності, що відповідатимуть, зокрема, вимогам пункту 1.5.17 глави 1.5 розділу I ПУЕ.

При цьому, згідно з вимогами пункту 5.6.1 глави 5.6 розділу V Кодексу комерційного обліку, дії щодо забезпечення комерційного обліку електричної енергії, які ініційовані замовником (споживачем або іншим учасником ринку) або які вимагаються нормативно-правовими актами, здійснюються за **рахунок замовника або сторони ініціатора, якщо інше не встановлено законом.**

Крім того, згідно з вимогами абзацу другого пункту 2.3.5 глави 2.3 розділу II Правил роздрібного ринку, непланова заміна, ремонт розрахункових засобів вимірювальної техніки здійснюється постачальником послуг комерційного обліку за рахунок учасника роздрібного ринку, **на вимогу (за ініціативою)** якого здійснюється непланова заміна, ремонт розрахункового засобу вимірювальної техніки.

Отже, вимоги оператора системи розподілу щодо заміни споживачами за власний рахунок засобів вимірювальної техніки, а саме заміни вимірювальних трансформаторів струму класу точності 0,5S на трансформатори струму класу точності 0,2S, а також дії ОСР стосовно не проведення нарахувань обсягів спожитої електричної енергії за різницею показів засобів комерційного обліку, та визначення обсягу спожитої електроенергії на об'єктах споживачів розрахунковим шляхом (виходячи з мінімально допустимого рівня завантаження

схеми обліку) у зв'язку з не проведенням заміни трансформаторів струму, є неправомірним» (мова оригіналу).

За відсутності конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії Споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Отже, дії АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» із встановлення вимог споживачам замінювати засоби вимірювальної техніки обсягу використаної електричної енергії у разі зниження споживачами обсягу споживання електричної енергії (у тому числі і у разі недозавантаження трансформаторів струму), містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно із частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи зазначене та керуючись пунктом 10 частини п'ятої статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», частиною першою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», підпункту 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає АТ «ДТЕК Донецькі Електромережі» такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Припинити дії, які полягають у встановленні в договорах із Споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи Споживача, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, шляхом встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електричної енергії, та усунути наслідки зазначеного порушення.

2. Припинити дії, які полягають у встановленні споживачам вимог щодо заміни засобів вимірювальної техніки обсягу використаної електричної енергії у разі зниження ними обсягу споживання електричної енергії (у тому числі і у разі недозавантаження трансформаторів струму) та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, шляхом встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електричної енергії.

Про виконання рекомендацій повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (61022, м. Харків, м-н Свободи, буд. 5, Держпром, 6 під'їзд, 1 поверх, кімната 35) в десятиденний строк з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК